

Asia: VN/33301/2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturva-oikeutta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit

Espoon kaupunki näkee, että ehdotettu lakimuutos, joka mahdollistaa yli 25-vuotiaille työnhakijoille rajattomat avoimet korkeakouluopinnot työttömyysetuutta menettämättä, tuo tarkoituksenmukaisia muutoksia sekä työllisyyspalveluiden että asiakkaiden toimintaan. Ehdotus on lähtökohtaisesti kannatettava.

Työllisyyspalveluiden näkökulmasta esitys tuo viranomaisvaikutuksia, joista olennaisin työvoimaviranomaisille on hallinnollisen taakan keventyminen. Tämä voi tarkoittaa työmäärän vähenemistä: työnhakijoiden tekemien ilmoitusten määrän arvioidaan vähenevän noin 7 000 kappaleella vuodessa. Tämä vähentää työvoimapolitiittisten lausuntojen tarvetta, mutta ei merkittävästi ottaen huomioon lausuntojen määrän kokonaisuudessaan.

Kun sääntely yksinkertaistuu, työllisyyspalveluiden virkailijan on helpompi antaa asiakkaille täsmällisempää neuvontaa opintojen vaikutuksesta etuuteen. Lisäksi selvitystyön väheneminen nopeuttaa työttömyysturva-asioiden käsittelyä ja ratkaisemista.

Toisaalta kun ilmoitusvelvollisuus poistuu, viranomaisella on käytössään vähemmän informaatiota työnhakijan palveluntarpeesta. Tämä voi vaikeuttaa soveltuvan ja yksilöllisen työllistymissuunnitelman laatimista. Lisäksi on tärkeää, että muutoksesta tiedotetaan selvästi, että uudistus ilmoitusvelvollisuuden poistumisesta koskettaa vain avoimia korkeakouluopintoja.

Koska opinnot eivät olisi työttömyysetuudella tuettuja omaehtoisia opintoja, viranomainen ei enää arvioi niiden koulutustarvetta tai työvoimapolitiittista tarkoituksenmukaisuutta. Näin ollen avoimet korkeakouluopinnot eivät välttämättä paranna asiakkaan työmarkkina-asemaa.

Asiakkaalle uudistus tarkoittaisi ennen kaikkea helpompaa osaamisen kehittämistä ilman pelkoa toimeentulon menettämisestä. Epävarmuus työttömyysturvan säilymisestä poistuu, mikä voi madaltaa kynnystä aloittaa opinnot. Yli 25-vuotiaan ei tarvitse enää ilmoittaa avoimista korkeakouluopinnoistaan viranomaiselle eikä täyttää opintoselvityksiä, mikä vähentää asiointitarvetta. Vähentynyt selvitystarve voi nopeuttaa työttömyysetuuden saamista ja vähentää

tarvetta turvautua viimesijaiseen toimeentulotukeen. Uudistus voi tukea työttömien mahdollisuuksia parantaa ammattitaitoaan ja työllistymisvalmiuksiaan työnhaun ohessa, vaikka opinnot eivät automaattisesti parantaisikaan asiakkaan mahdollisuuksia työllistyä.

Espoon kaupunki haluaa kuitenkin korostaa, että työnhakija joutuu edelleen maksamaan avoimet korkeakouluopintonsa itse. Maksuja on korotettu maltillisesti, mutta ne voivat silti rajoittaa opiskelua. Etenkin erityisen haastavassa työmarkkina-asetmassa olevat asiakkaat eivät välttämättä pysty hyödyntämään esityksen mukaista opintojen helpottamista, koska korkeat opintomaksut toimivat rakenteellisena esteenä osaamisen kehittämiseksi. Lausunnolla oleva 30 opintopisteen opintosetelikokeilu avoimen korkeakoulutuksen opintoihin voi osittain helpottaa niiden haastavassa työmarkkina-asetmassa olevien tilannetta osaamisen kehittämisessä, jos he ovat suorittaneet ensimmäisen toisen asteen tutkintonsa Suomessa alle 29-vuotiaana ajalla 1.1.2025 – 30.6.2028.

Opiskelusta huolimatta työnhakijan on edelleen haettava aktiivisesti työtä, oltava valmis vastaanottamaan kokoaikatyötä ja osallistuttava tarjottuihin palveluihin. Opinnot on sovittava niin, etteivät ne ole esteenä työnhauulle.

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisina työttömyysetuudella tuettuina omaehtoisina opintoina on ollut myös alle 25-vuotiailla kotoutuja-asiakkaila mahdollisuus opiskella avoimia korkeakouluopintoja. Esityksen mukaan tätä mahdollisuutta ei enää olisi. Kotoutuja-asiakkaat menettävät oikeuden 9 tai 18 euron päivittäiseen kulukorvaukseen, jota on aiemmin voitu maksaa näiden opintojen ajalta omaehtoisena opiskeluna. Esityksessä tätä muutosta on perusteltu sääntöjen yhdenmukaistamisella kaikille 25 vuotta täyttäneille työttömyysturvaan oikeutetuille avoimia korkeakouluopintoja opiskeleville. Espoon kaupunki kannattaa esitystä, sillä se selkeyttää ja yhdenmukaistaa sääntelyä sekä tukee asiakastyön sujuvuutta. Muutoksen kohteena ollutta mahdollisuutta on aiemmin hyödynnetty esityksen mukaan vain vähäisessä määrin.

Alle 25-vuotiaisiin sovelletaan edelleen nykyisiä, tiukempia aikarajoituksia (esim. max 3 kk kesto), jotta estettäisiin siirtyminen opintotuelta korkeammalle työttömyysetuudelle. Espoon kaupungin mielestä tämä on tärkeää, jotta opintotuen asema opiskelun ensisijaisena etuutena säilyy.

2. Huomionne työttömyysturvalain muutoksista

-

3. Huomionne työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muutoksista

-

4. Huomionne esityksen vaikutuksista ja vaikutusarvioista

-

Yksi esityksen vaikutusarvion keskeisistä epävarmuuksista liittyy hallituksen puoliväliriihessä 2025 tekemään linjaukseen, jossa tutkinnon suorittaminen avoimilla korkeakouluopinnoilla tulla myöhemmin mahdollistamaan. Tällä hetkellä avoimen väylän kautta siirtyy vuosittain tutkinto-opiskelijaksi noin 6 000 opiskelijaa. Määrä on nykyisin melko vähäinen, mikä rajoittaa mahdollista riskiä opintoetuksien korvautumisesta työttömyysetuudella.

5. Miten arvioitte tutkinnon suorittamista koskevan esityksen ja työttömien avoimen opiskelun

helpottamisen yhteisvaikutuksia? Pidättekö todennäköisenä, että avointen korkeakouluopintojen kautta tutkinnon suorittavien osuus tulee kasvamaan merkittävästi verrattuna nykyisen avoimen väylän volyyymiin?

-

Hallitus nosti keväällä 2024 avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksuja 15 eurosta 45 euroon yhtä opintopistettä kohden. Toistaiseksi maksuja on korotettu maltillisesti.

6. Miten arvioitte, että tutkinnon suoritusoikeus avoimien korkeakouluopintojen kautta muuttaisi opintomaksuja

-

Sipilä Hilla-Maaria
Espoon kaupunki